

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 1 • Maribor, četrtek, dne 4. januarja 1940 • Leto XV

Naš letošnji program

Leto 1929. razpuščena socialistična stranka je imela svoj do podrobnosti izdelan minimalni program in pravilnik stranke. Razpust političnih strank je zadel tudi socialistično stranko. Z razpustom stranke se pa more odpraviti le vidna oblika stranke, to je pravila ali pravilnik razveljaviti z ozirom na javno delovanje. Program, mišljenje in prepričanje, ki izvira iz duhovnih in socialističnih potreb, pa naredbe in prepovedi ne morejo ukiniti. Prepričanje in zavest je individualno svojstvo posameznika in če je teh mnogo, če so celo v večini, se njih načela in program ne morejo s prepovedjo uničiti, marveč postaja kljub temu vedno večja možnost, da preplavijo javno mnenje in si s tem zagotovijo odločevalni vpliv na dogodke.

Zaraditega socialistično mišljenje v dobi absolutizma ni oslabilo, marveč se je čakalo, ker so izredne politične razmere in pa socialne potrebe ostale tudi v tej dobi ter kupile nejevoljo v dušah vseh živih ljudi, zlasti pa delavskega razreda. Z vso gotovostjo lahko trdimo, da delavstvo politične in socialne krivice bolj čuti, kakor jih je čutilo prej in da zaraditega tudi odločneje zahteva svobodo in socialno pravico.

Socialistične zahteve v splošnem poznamo in kdor jih hoče temeljito poznati, mora študirati nauk ali vedo socializma. Teoretično teze socializma niso tako težke, praktično je pa realizem nekaj kompliciranega in vzvišene, duhovnega in materialističnega. Socializem zahteva duhovno in socialno enakopravnost, kar pomeni popolno podreditev osebno sebičnega egoizma skupnemu interesu. To je etika socializma, ki pa ne izključuje tekme glede popolnosti v tem pravcu.

V tem se bistveno razlikuje nauk o socializmu od drugih nauk, ki zagovarjajo osebno ali razredno gospodarstvo na eni strani in hlapčevstvo ali suženjstvo na drugi strani.

Na pragu novega leta si moramo prav resno predočiti miselnost socializma, ker hočemo na podlagi te miselnosti obnoviti svojo socialistično stranko. Obnovitev stranke ima v delavstvu v Sloveniji in po vsej državi krepke temelje, krepke korenine. Vsak, kdor je sodeloval v delavskem gibanju zadnjih deset let, je videl, če ni bil slep, da socialistično gibanje tudi v nenormalni dobi ni utrpelo nobene škode, marveč se je bujno okrepilo. Raztrgane so bile organizacijske vezi, ostala pa je miselnost in osebna aktivna skupnost.

Bodoče leto, ki smo ga te dni pričeli, naj bo posvečeno pripravam za obnovo socialistične stranke.

To bodi predvsem naš program za leto 1940, da stopimo pred javnost kot krepki zastopniki delavskega razreda. Navajeni smo dela in boja in se tudi tega dela in boja ne bomo ustrašili.

Proti draginji in za zvišanje plač

Danes more delavec za mezdo, ki jo je imel pred tremi meseci, kupiti za 40 odstotkov manj življenjskih potrebščin

Celo desetletje ni bilo dražjega meseca kakor je bil december. Indeks cena na drobno je že dosegel 105. Pred tremi meseci je znašal samo 84.3. Ta primerjava cen je vzeta po letu 1930.

Zlasti so poskočile cene industrijskim izdelkom. Nekoliko je vzrok temu vojna, ki otežkoča nabavljanje surovin. Ali tudi trgovci store svoje.

Tako skačejo cene za 40, za 50, za 60 odstotkov.

Plače delavcev in nameščencev pa ostajajo iste ali se tuptam le neznatno zvišajo.

Zanimivo je pa v tem draginjskem valu, da so se najbolj podražile potrebščine, ki jih rabita za življenje delavec in nameščenec.

Na osnovi podatkov Narodne banke se je z ozirom na večje kroženje novčanic (denarja) znižala realna plača za 40 odst., to je, danes more delavec za isto kupiti 40 odst. manj življenjskih potrebščin kakor prej.

Spričo teh dejstev so delavci in nameščenci morali pričeti akcijo za izboljšanje plač. Nastale so celo stavke, kjer pogajanja za izboljšanje plač niso uspela.

Borba se delavstvu na celi črti usiljuje sama. V Bosni in Hercegovini je morala Zveza rudarjev odpovedati kolektivno pogodbo. Tudi v drugih tvornicah so bili enaki boji, kjer je delavstvo doseglo znatnejša izboljšanja plač. Ali kupna moč zaslužkov pada dalje.

Potrebni so nagli ukrepi in uvedba

avtomatičnega zviševanja mezd in plač tako pri privatnih delavcih kakor tudi pri privatnih, javnih in državnih nameščencih po vseh ustanovah.

Strokovne organizacije naj zbirajo potrebne podatke v tem smislu, da jih pojasnijo med delavstvom, pred delodajalci in oblastmi. Strokovne organizacije prirede vrsto zborovanj, na katerih bodo sodelovale vse svobodne delavske in nameščenske strokovne organizacije.

Poseben draginjski shod združenih svobodnih strokovnih organizacij v Ljubljani bo v nedeljo, dne 4. februarja t. l. dopoldne, na kar že danes opozarjamo vse svobodne strokovne organizacije nameščencev in delavcev.

Položaj Finske je dalje kritičen

Socialistični »Populaire« pravi k vojaškemu položaju Finske:

»Le, če ničesar ne vemo o dejanskih pogojih, ob katerih se Finci bojujejo, moremo misliti, da je obrambna akcija dežele sedaj končana in da ji gre sedaj samo zato, da prodira z ofenzivo v rusko ozemlje. Nič ni doslej spremenilo razmerja sil obeh vojsk. Če se to razmerje sil doslej v dejstvih ni še izrazilo, je to edina zasluga finskega junaštva, boljše njihove vojaške komande, ne-

ugodnega letnega časa in desorganizacija Rusov. Toda ti faktorji ne zadoščajo, da bi se za dolgo časa izravnala veličanska sila in pomočki na obeh straneh. Ne smemo pozabiti, da izhajajo uspehi Fincev odtod, ker so mogli takoj postaviti v boj majhno, toda dobro izvežbano vojsko. Ti kadri se bodo kmalu obrabili, če se bodo, kakor menimo, vojne operacije nadaljevale. Material in municija Fincev se bo pa še hitreje porabila.«

Ofenziva ruskih čet na Karelijski ozini

Na Karelijski ozini je v teku ruska ofenziva proti takozvani utrjeni Mannerheimovi črti. Računajo, da je rusko vrhovno vojno poveljstvo poslalo na ta predel fronte najmanj 200.000 vojakov, med temi tudi elitne čete. Na fronti traja že par dni bobneč ožen iz ruskih topov. Finci se krijejo iz svojih utrd, v splošnem pa je razmerje sil med Finci in Rusi tudi na tej fronti 1 : 4.

Rusi so pričeli napadati tudi iz smeri preko zamrznjenega Ladoškega jezera, da bi na ta način prišli finskim četam na Mannerheimovi črti za hrbet.

Bitka je v polnem teku. Sovjetsko poročilo pa pravi, da na frontah ni posebnih dogodkov.

Na vzhodni fronti

so po poročilih mednarodnih opazovalcev na finski fronti trajali boji pri Kiantijärvi in Suomusalmiju skoraj ves teden. Poročila iz istih virov pravijo, da je bila v te boje zapletena ena ruska divizija, okrog 18.000 mož. Baje se je ta divizija v neredu umaknila in pustila

Fincem 30 topov, 39 tankov, 6 metalcev min, 214 strojnic, 426 avtomatičnih pušk, 3 oklopne avtomobile in okrog 500 drugih avtomobilov. Tu je padlo okrog 2000 ruskih vojakov, 700 pa je bilo vjetih.

O bojih, ki so se zaključili okrog Božiča pri Salli in Salmijärvi (rudniku niklja), pravijo poročila iz istih virov, da so Finci zajeli okrog 15.000 sovjetskih vojakov pri Salli in 10.000 pri Salmijärvi.

Nadalje trdijo poročila iz istih virov, da so Finci na štirih mestih prekoračili vzhodno mejo in stopili na ruska tla.

Gornje številke je težko kontrolirati. Ako pa so Finci v resnici zajeli toliko Rusov, potem si lahko tudi predočimo, s kako ogromnimi armadami razpolaga rusko poveljstvo na tej fronti. V ruskih poročilih je bil v decembru zabeležen pohod proti naznačenim finskim poslojankam, poznejša poročila govore o bojih na tej fronti. Nadaljnja poročila pa vedo povedati o ustalitvi fronte.

Konferenca balkanskih držav

Pred ureditvijo odnosov med Romunijo, Madžarsko in Bolgarsko.

Po italijanskih vesteh vemo, da se vrše diplomatske priprave za kompromisno ureditev odnosov med Romunijo, Madžarsko in Bolgarsko. V ta namen, kakor pravijo, naj bi se vršila že februarja meseca t. l. konferenca balkanskih držav v Beogradu.

Smatramo, da je vsak korak, ki ima namen urediti odnose med balkanskimi državami, velike važnosti. Socialisti tako konferenco kot dejanski pristaši sporazuma med balkanskimi državami, prav iskreno pozdravljamo.

Na zapadni fronti nič novega

Novo leto je začelo na zapadni fronti razmeroma mirno. Na obeh straneh so nekoliko streljali s topovi in vršili so se tudi boji med izvidnicami.

Nad Severnim morjem so se spopadla nemška in angleška letala. Angleško poročilo pravi, da je bilo razmerje sil 3 : 12. Od angleških letal se je dvojce zrušilo, od nemških letal pa troje.

Nove kanadske čete

so te dni prispele v Anglijo. Kanadske čete je pozdravil v imenu vlade minister Eden.

Okrog 2 milijona novih vojaških obveznikov

bo v smislu sklepov kronskega sveta poklicala Anglija pod orožje. Poklicani bodo večinoma mladeniči v starosti od 19 do 28 let.

145.000 žrtev potresa v Turčiji

Potres, ki je razdejal v severni Turčiji 16 mest in 90 vasi popolnoma, na stotine vasi pa deloma, je zahteval 45.000 smrtnih žrtev, 100.000 oseb pa je bilo ranjenih.

V zapadni Turčiji so nato nastopile poplave, pri katerih je utonilo 1200 oseb, 25.000 pa jih je ostalo brez krova.

Iz raznih evropskih držav so nakazali pomoč ponesrečencem.

Krvava kitajsko-japonska vojna

Imperialistični Japonci so pričeli vojno proti Kitajski. Par let že traja vojna. Japonci so izgubili v tej vojni 1.460.000 vojakov, od katerih jih je najmanj 210 tisoč mrtvih, ostali pa težje ranjeni.

Nočemo v novo križarsko vojno!

Izjava ss. Bluma in Attleja.

Po izbruhu vojne sta francoski in angleški sindikat ustanovila skupen odbor. Cilj te skupnosti je, da se vse akcije obeh central delavskega razreda spravljajo v sklad v območju obeh strokovnih central. Poročila o skupnih sejah potrjujejo popolno soglasnost.

Sodelovanje na političnem terenu je naletelo na neke težkoče. Vendar se pa že opaža očitno zbliževanje naziranj.

Leon Blum je objavil v »Populaire« članek ob priliki pojavljajočih se glasov glede formiranja protisovjetskega bloka.

Kljub temu, da ostro kritizira sovjetsko postopanje proti Finski, piše predsednik francoske socialistične stranke:

»Delavska stranka ne bo dovolila, da bi jo kdorkoli zapletel v novo križarsko vojno.«

Do istih zaključkov je prišel voditelj angleških laburistov Attlee. Na zborovanju v Bostonu je izjavil:

»Mi podpiramo svojo državo, ki se nahaja v vojni, toda se v osnovi ne strinjamo s to vlado. Mi ne verujemo v sposobnost vlade, da organizira državo v tej borbi za življenje in smrt.«

Voditelj opozicije je nadalje pojasnil, da je britski proletarijat sprejel vojno proti določenemu sovražniku ter da podpira vojno samo zaradi tega, ker je na tem stališču stala tudi vlada.

Govornik je opozoril dalje, da je delavska stranka proti vsakemu imperializmu. Na podlagi tega svojega stališča je nezadovoljna tudi z ruskim nastopanjem proti Finski. To pa vendar kljub temu ne daje vladi v Londonu pravico, da se izneveri prvotnemu vojnemu programu.

Državna trošarina na vino in žganje

Banovine nimajo več pravice pobirati trošarine na opojne pijače.

S 1. januarjem je vlada ukinila vse banovinske trošarine na alkoholne pijače in uvedla enotno državno trošarino na vino in žganje. Državna trošarina na vino znaša sedaj din 1 od litra, na fino vino din 3, na šampanjec din 10 in na žganje din 10 od vsake hektolitrske stopnje.

Kot fina vina se smatrajo ona vina, ki imajo več kot 16 odstotkov alkohola, kot šampanjec pa umetna in naravna peneča se vina.

Trošarino plača kupec. Proizvajalci vina pa morajo prijaviti količino vkletenega vina do 20. novembra vsako leto, količino žganja, ki ga posedujejo pa po končani kuhi. Vino in žganje za lastno porabo sta prosta trošarine.

Potem takem je ukinjena breztrošarinska prodaja vina od 5 litrov naprej od proizvajalca.

Kaj bodo banovine brez trošarine na alkoholne pijače?

Vprašanje je, kako bodo banovine nadomestile izpadek trošarine na alkoholne pijače. Dravska banovina ima v proračunu za l. 1939/40 postavko dohodkov iz naslova trošarin v znesku 40 milijonov dinarjev. Znatel del teh trošarinskih dohodkov, mogoče tri četrtine, odpade na trošarino od alkoholnih pijač.

Vsled ukinitve pobiranja banovinske trošarine na alkoholne pijače bo že v letošnjem banovinskem proračunu precejšen izpadek na dohodkih.

Franc Pliberšek:

Iz preteklosti v bodočnost

Zopet je leto dni za nami. Ko mine leto, se vsakdo vpraša, kaj mu je nudilo staro in kaj mu bo prineslo novo. Lahko se trdi, da je bilo pretečeno leto za rudarje leto trpljenja, leto pomanjkanja in skrbi: za vsakdanji kruh in za obstoj družine, dasi se je v rudarski industriji v Sloveniji polno obratovalo.

Vendar se rudarsko delavstvo spričo težkih življenjskih prilik ni udajalo obupu, pač pa je potom svojih ustanov in organizacij skrbno proučevalo položaj in skušalo slediti klicu časa in potrebam. Številna mezna gibanja v pretečenem letu dovolj zgovorno pričajo, da obstoja med rudarskim delavstvom živa volja do borbe za ohranitev že pridobljenih pravic in zahteva po izboljšanju njegovega gospodarskega položaja. — V boju za doseg te osnovnih zahtev smo si nabrali mnogo izkušenj osobito v preteklem letu.

V letošnjem letu bo moralo zmagati spoznanje, da brez organizacijske skupnosti ni uspešna nobena borba za delavske zahteve in delavske pravice. — Nadalje, da je delavska izobrazba, ki si jo pridobiva delavec v delavskih kulturnih društvih, nujno potreben pripomoček za doseg delavskih pravic, za katere se je delavstvo v pretečenem letu borilo. Tretjič je pa važen delavski tisk, ki v veliki meri in z vidnimi uspehi pospešuje delavska stremjenja, njegove borbe in pomaga k uspešnemu zaključku organiziranih podvigor delavstva na vseh področjih njegovega kulturnega, socialnega, gospodarskega in političnega udejstvovanja.

Treba je sicer mnogo napora, mnogo požrtvovalnosti in zatajevanja, a edino na ta način, kakor smo rekli zgoraj, je zagotovljena ohranitev pridobljenih dobrin. Vsi drugi poskusi hipnih akcij, ali akcij, ki so usmerjene v napačno smer, niso

dosedaj rodile nobenega uspeha za delavstvo. Delavstvo se je z napačnimi ali vtihotapljenimi gesli samo demoraliziralo in se ga je odvajalo od matic pravega delavskega gibanja. Z napačnimi akcijami med delavstvom se je v delavskih vrstah vršil razkroj, ki je ogrozil temelje življenjskega položaja in napredka rudarjev. Za tuje priznanje in tujo slavo posameznikom je naše delavstvo plačalo račun; onemogočila se mu je borba za eksistenco in ga še globlje pahnilo v socialno bedo.

Zato naj bo novo leto, leto spoznanja in pravičnega usmerjenja delavske borbe za doseg delavskih in človečanskih pravic, ki nam kot delu kulturnega evropskega naroda pripadajo.

Osební in tovarni vlak sta trčila na progi proti Sušaku, med postajama Generalski Stol in Zvečan. Lokomotivi in par voz se je zari- lo eden v drugega. Dva zavrata tovarnega vlaka sta mrtva. Več oseb je ranjenih.

V Vatikanu je gorelo. V Vatikanu je v novoletni noči nastal požar v poslopju, kjer so nastanjeni apostolski uradi. Požar se je potem razširil na cerkev sv. Lovrenca. Povzročil je ogromno škodo, ker je uničil redke dragoceneosti in razen tega se je v cerkvi podrl strop, vsled česar so poškodovane mnoge freske velike vrednosti. Trdi se, da je bil požar podtaknjen.

Prepoved uporabljanja aluminija za gradnjo strojev je izdala nemška vlada. Aluminij se smo uporabljati samo še za izdelovanje letal. Leta 1938 je znašala produkcija aluminija v Nemčiji 180.000 ton. V vojni pa ta proizvodnja aluminija niti zdaleka ne krije vojaških potreb. Namesto aluminija bodo za izdelavo gotovih strojnih delov uporabljali razne vrste zemeljske smole.

V Nemčiji ni kave. V obmejnih krajih pa se prodaja kava, ki jo tihotapijo iz Holandske. Pol kilograma vtihotapljene kave stane 5 do 6 mark.

Španski parnik je zgorel na južnem Atlantiku. 200 potnikov z goreče ladje »Cavo Sant Antonio« je rešil nek francoski rušilec, med pogrešanima pa je šef španskega generalnega štaba Juan Vito de Rua.

Doma in po svetu

Minister socialne politike dr. Budisavljević je te dni razpravljaj v Zagrebu s komisarjem SUZOR-a Gasparcem o tekočih poslih socialnega zavarovanja. Razpravljala sta nedvomno o epidemični agitaciji za parcelacijo socialnega zavarovanja in drugih ustanov. Po našem mnenju bi eventualna parcelacija teh ustanov znatno oslabil njih prepotrebni učinek.

Na Hrvaškem ne bo volitev obratnih zaupnikov 1940. Hrvaški uradni list »Narodne Novine« objavlja naredbo, po kateri se volitve obratnih zaupnikov za 1940 splošno odgajajo ter se mandati 1939 izvoljenih zaupnikov podaljšujejo do konca leta 1940. Volitve se bodo vršile z odobrenjem banske uprave za zaupnike, ki so bili že pred 1939 izvoljeni, to je, če so bili mandati 1939 podaljšani, dalje v obratih, kjer je izstopilo iz službe dve tretjini zaupnikov. Volitve se bodo vršile tudi v sezonskih obratih pozneje, ko nastopi sezona.

Konferenca dr. Mačka in dr. Budisavljevića. V soboto sta imela v Zagrebu konferenco dr. Maček in dr. Budisavljević. Konferenci sta prisostvovala tudi Vilder in Kosanović in se je nanašala na izvajanje sporazuma.

Prvak radikalne stranke Aca Stanojević, ki je že v 88. letu, je težko zbolel.

Odbor tekstilcev za dobavo surovin. Minuli teden je imela tekstilna industrija v Sloveniji sejo pod okriljem TOI v Ljubljani, na kateri se je razpravljalo o nabavljanju surovin za tekstilno industrijo. Na seji je bil izvoljen permanentni odbor, v katerega so bili izvoljeni J. Kavčič (dir. Vogel), Marko Rosner (Avgust Ehrlich), Maks Horwitz in Franjo Sirc (Thaler) ter Weinberger (Kovač).

Italija je odpoklicala svojega poslanika v Moskvi. Odnosaji med Italijo in Rusijo so se znatno poslabšali. Ruski poslanik, ki je bil šele imenovan, je takoj po izbruhu vojne s Finsko zapustil Rim. Sedaj je tudi Italija odpoklicala svojega poslanika v Moskvi.

Švicarske vojaške oblasti so ustavile dva lista v mestu Basel. — Eden izmed obeh listov je »Freiheit«, ki je bil komunistični organ, drugi pa je »Neue Basler Zeitung«, ki je pisala v nemškem fašizmu prijaznem duhu. Švicarske oblasti izjavljajo, da sta oba lista živela od podpor iz tujine.

66 angleških letalcev je po poročilu letalskega ministrstva doslej ubitih oz. jih pogrešajo. 28 ton municije je bilo ukradenih iz skladišč v Dublinu na Irskem. Policija je tatove prišla. 8 ton municije so med tem tudi že našli.

Med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo je bil sklenjen sporazum glede obmejne prometa in direktnega prevoza iz Romunije čez rusko ozemlje.

»Pravda« zanika. Glasilo sovjetske vlade, »Pravda«, piše, da inozemske vesti, da Rusija pripravila napad na Balkan, niso resnične.

Turčija gradi trdnjavski pas proti Rusiji. Turčija je leta 1920. ob gruzinskem uporu vzela nekaj nekdanjih ruskih okrajev. Zato pričakuje napad Rusije, kar pa doslej ni utemeljeno, ker so vesti, da zbirajo Rusi čete v Kavkazu ne-

resnične in so imele le namen zbuhati paniko. Vsekakor pa Turčija utrjuje vzhodne meje za primer, če bi vendarle bila napadena.

8 japonskih letal so sestrelili Kitajci v letalski bitki nad mestom Liučau v severni provinci Kvangs.

Donava je zamrznila. Plovba po reki je ustavljena. — Ustavitev plovbe po Donavi zadene predvsem Nemčijo, ki je s tem zgubila važno prevozno pot za surovine, ki jih uvaža iz Romunije in Rusije.

Ogrožen verouk na naših šolah. Pred par tedni je pisal »Slovenec«, da je ogrožen verouk na šolah v Ljubljani, ker je zmanjkalo sredstev za plačevanje honorarnih veroučiteljev. To vprašanje so bo menda sedaj uredilo na ta način, da bo cerkev prispevala iz dohodkov verskega zaklada, ki ga je prejela od države in čigar vrednost se ceni od 150 do 200 milijonov dinarjev.

Sodni izpit je napravila muslimanka. V Sarajevu je prva muslimanka napravila sodni izpit.

Titus v Osljeku. V Osljeku je jako razširjen tifus, ki pa nazaduje od 180 bolnikov je padlo število na 112. Umrlo je pet bolnikov.

Na potnike je pozabil vlak, ki pelje iz Beograda proti Zagrebu v soboto zjutraj, dne 30. decembra. Potniki so se gredli v čakalnici, ker vlak ni bil zakurjen in čakali, kdaj bodo povedali po megafonu, da vlak odpelje. Uradnik pa je na megafon pozabil in dal znamenje za odhod. Proti Zagrebu so odpeljali prazni vagoni s prtljago. Vlak so ustavili v Vinkovcih, potnike pa so z brzovlakom poslali za ubežnim vlakom.

Radji krvoskrustna obsojena na 10 let ječe. DNB poroča: Marta Sattler iz Württemberga je bila obsojena na 10 let ječe in 10 let izgube časti državljskih pravic, ker je spolno občevala z nekim poljskim ujetnikom in se na ta način pregrešila zoper rasno čistost nemškega naroda.

Pred spremembo v delavskih zbornicah? Imenovanje komisarjev?

Beograjska »Politika« je te dni poročala, da je centrala »Jugorasa« sklenila, da naj odstopijo vse uprave v delavskih zbornicah, ki so v rokah jugorasovcev. Če se to resnično zgodi, bodo imenovani komisarji v delavskih zbornicah, da izvedejo zakonite volitve v zbornice. Radovedni smo, kaj je jugorasovce prisililo k temu sklepu.

Sklep »Jugorasa« se pa ne nanaša na zagrebško delavsko zbornico, ki je izstopila iz centralnega tajništva in se nahaja v rokah imenovane uprave HRSa.

ZZD še ne ve kaj bi?

Centrala »Jugorasa« je sklenila zapustiti upravna mesta v delavskih zbornicah. In pri tem je morala biti uprava ljubljanske ZZD obvezana, da izvrši ta sklep s tem, da naloži svojim ljudem v upravi, da odlože svoja mesta. Počakajmo, kaj bodo sklenili.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost

Zane Grey:

Mož iz gozda

»Bo, — ti — si — znorela«, je prav tako brez sape odvrnila Helen.

Roy je na več krajih poskušal najti pot navzgor, toda vselej se mu je ponesrečilo. Potem jih je vodil še kakšnih sto metrov globlje v dolino in poskušal še enkrat. Na tem mestu se je nekoč utrjal zemeljski plaz in na več mestih je bila zemlja docela gola, niti s travo porastla. Čim se je povzpел navzgor, se je ustavil in vzkliknil:

»Zelo slab teren! Hodita pred konji!«

To je bilo lažje rečeno kot storjeno. Helen ni mogla gledati Bo, ker Ranger ni hotel stopati počasneje. Grizel je uzdo in sopihal.

»Čim hitreje prideta tod gori, tem bolje«, je kričal Roy.

Helen ni mogla razumeti pomena njegovih besed, toda poskusila je, kakor ji je bil nasvetoval. Roy in Bo sta se vzpenjala po tej varljivi drči v cikcaku. Helen je napravila pogreško, da jima je sledila. Ranger je plezal skoro z zagonom navzgor ter jo domala vlekel za seboj, in že je bilo tudi prepozno, da bi se bila mogla postaviti na noge. Helen se je obupno naprezala, toda tik pred Rangerjem ji je spodrsnilo. — Inteligentna žival je sopeč skočila v stran, da je ne bi pohodila. V naslednjem hipu je stala višje od nje.

»Pozor, tam doli«, je vpil Roy svareče. »Pred konjem naprej!«

Toda to že ni bilo več mogoče. Pod Rangerjevi kopiti je pričela zemlja drseti in ta okoliščina je onemogočila Helen, da bi bila prišla predenj. Konj je stopil nazaj in močno povlekel za uzdo.

»Izpustite!«, je kričal Roy.

51

Helen je izpustila vajeti v trenutku, ko se je težka zemlja, na kateri je stal Ranger, pričela plaziti navzdol. Divje je zarežgetal, se vzpel visoko na zadnjih nogah in z mogočnim skokom dosegel trdna tla.

Helen je bila zasuta do kolen, toda se je izkopala iz objema zemeljskih plasti, se splazila do nekega varnega mesta in se odpočila, predno je plezala dalje.

»Vražja luknja to«, je razlagal Roy, ko je, vzpenjač se ob robu prepada, dospela do njega in Bo.

Izgledalo je, da Roy ne ve, v katero smer naj bi krenil. Odjezdil je na neko vzpetino in se ogledoval na vse strani. Helen ni razlikovala poti od poti, vse so se ji zdele enako divje, kamor je pogledala, vsepovsod je bilo vse rumeno in zeleno ter črno v žarkih zahajajočega sonca. Roy je jezdit kratak čas v neki določeni smeri, potem pa je krenil v stran.

Nenadoma je obstal.

»Ho, res je, torej sem vendarle jezdil v krogu«, je rekel.

»Menda vendar nismo zašli?«, je vzkliknila Bo.

»Zdi se mi, da blodimo že par ur«, je odvrnil nekam zadovoljno. »Tod preko še nisem bil nikdar jahal. Vedel sem, v kateri smeri moram dalje, toda naj me vrag vzame, ako vem sedaj, kje je pot.«

Helen je preplašeno strmela vanj.

»Zašli!«, je ponavljala.

Deveto poglavje.

Sledil je molk, poln glodajoče bojazni za Helen, ki je zrla v Bojin prebledeli obraz. Brala je misli svoje sestre. Bo se je spomnila pripovedk o ljudeh, ki so se zgubili in jih niso nikdar več našli.

»Jaz in Milt zaideva vsak dan«, je rekel Roy. »Menda vendar ne mislite, da je kje kakšen človek,

ki pozna vso to neskončno deželo. Nama to prav nič ne stori, ako zaideva.«

»O... jaz sem se enkrat zgubila, ko sem bila še čisto majhna«, je rekla Bo.

»No, bilo bi bolje, ako bi vama ne bil povedal tega tako naravnost«, je odvrnil Roy skrušeno. »Samo ne izgubita poguma. Vse kar potrebujem, je pogled na Old Baldy. Potem vem, v kateri smeri moram dalje.«

V Helen se je zopet vrnilo zaupanje, ko je Roy v naglem diru odjezdil naprej. Jezdit je v smeri proti zahajajočemu soncu in se držal grebena na hribu, kamor so se povzpeli, dokler ni dosegel nekega skalnatega pomola. In tu se je dvigal pred njimi tudi Old Baldy, temnejši, višji in bližje kot kdajkoli poprej. Med temnimi gozdovi so se prikazale okrogle, rumene in bledikaste lise, kot kakšni pašniki.

»Nikakor nismo zašli tako daleč s poti«, je rekel Roy, med tem ko je okrenil konja. »Še danes zvečer bom taboril na Miltovi senaci.«

Zavil je v neko dolino navzdol in krenil potem zopet kvišku na neko višje ležečo kopo nekega griča, kjer se je značaj gozda docela spremenil. Borovcev je zmanjkalo, zato pa so vsepovsod rastle smreke in jelke, ki so bile zelo vitke in visoke ter imele pod zelenimi vrhovi komaj po nekaj vej. Gozd je bil tako temen, da je izgledalo, kot da se je zmračilo.

Vedno počasneje je šlo dalje. Neprestano so se vrstili polomki in ni bilo kvadratnega metra zemlje, da bi ne bilo ležalo kakšno podrito deblo na tleh. — Konji, ki so počasno stopicali dalje, so se tu in tam pogreznil do kolen v gnijoči, rjavi čreslovini. Debla dreves so bila obrastla s sivim mahom, med tem ko je bil mah na gnijočih deblih rumenkasto zelen. Kjerkoli je imel le količkaj podlage, se je na gosto razrastel.

(Dalje prihajajo.)

Iz naših krajev

MOSTE PRI LJUBLJANI

Po vseh tukajšnjih tovarnah so se v mesecu decembru vršila mezdna gibanja radi povišanja mezd vsled narasle draginje. Uspeli sicer niso veliki, saj so podjetja pristala samo na 10 odstotne poviške. Kemična tovarna je pa svoje delavce nagradila z božično nagrado, ki je znašala kar 25 din za vsakega delavca. Ker vsa podjetja delajo krasne dobičke, je doseženo povišanje mezd res skromno, zlasti ker je draginja porasla, kakor je uradno ugotovljeno, za 30 odstotkov.

Gostovanje naših diletantov. Dilentanti »Vzajemnosti« so 10. decembra gostovali v Zdobrovi v »Gasilskem domu« z dramo »Mrak«. Sodeloval je pevski zbor. Igra je občinstvo zelo zadovoljila.

Naša »Vzajemnost« sprejme več pevcev radi pomnožitve mešanega pevskega zbora. Pevske vaje so vsak torek in četrtek ob 20. uri v društvenem lokalu pri Dosanu na dvorišču. Članarina ni velika in jo vsako zmoro.

SEVNICA OB SAVI

S. Ojsteršek Ivan. Dne 25. decembra je umrl ključavničar s. Ojsteršek Ivan. Težka in zavrtna bolezen ga je morila dolga leta. S trdnim upanjem, da bo ozdravel, je stopil še v zakon. Toda ni dolgo užival sreče ob svoji ljubljani ženi. Po komaj 10 mesečnem zakonskem življenju in trpljenju mu je pretrgala čela žena nit življenja, ko mu je bilo komaj 37 let. Udeleževal se je v raznih društvih, bil je tudi v delavskem pokretu zelo delaven, kakor tudi naročnik »Delavske Politike« in zvesto je sledil našim delavskim ciljem. Na dan njegovega godu smo ga spremili na zadnji poti. Pogreb je pokazal, kako je bil priljubljen. V imenu »Sokolskega društva« je spregovoril poslovične besede g. Milost. Njegovi ženi in materi izrekamo naše sožalje, njemu pa naj bo lahka zemlja!

Podjetje »Jugotantin« je izplačalo svojim delavcem božičnico vsakemu po din 250 do din 400. Za to lepo darilo, ki smo ga prejeli delavci dne 21. decembra, se tovarni najlepše zahvaljujemo. — Delavstvo v »Jugotantinu«.

LAŠKO

Nekaj o odboru za pobijanje draginje v Laškem. Protidraginjski odbor v Laškem je sestavljen takole: Predsednik: Deželak Ivan, podžupan, vodja konzuma, hišni posestnik, cestni načelnik, banski svetnik in zavarovalni zastopnik; namestnik: Pavlinič Alojz, upokojeni major, industrijski uradnik in hišni posestnik; člani pa so: Ferčnik Jakob, davčni namestnik kot zastopnik potrošnikov, namestnik Podrebershak Martin, obč. blaginjak, Herlah Josip, trgovec, zastopnik trgovcev (nam. Hrastelj Peter, trgovec), Vaupotič Franc, pekovski mojster, zastopnik pekov, (nam. Zdravec Karel, pek. moj.), Perdih Emil, mesar, gostilničar in veleposestnik (milijonar!) kot zastopnik mesarjev (nam. Žener Karel, mesar), Lešnik Alojz, predsednik občine Sv. Krištof kot zastopnik rudarjev (nam. Pinter Avgust, rudar). Če pregledate seznam teh ljudi, vidite, da je 75 odst. dobro situiranih in samo 4 so, ki res občutijo težo današnjih časov. Vprašamo pa te gospode, kaj je njih odbor do danes sploh storil v Laškem? V dnevnem časopisu tudi čitamo izjave laških trgovcev. Povejo pa jim, da so o cenah v drugih krajih najbolj informirani naši železničarji, ki potujejo iz kraja v kraj. Največja anarhija v cenah je bila v mesecu novembru. Tako so bile silne razlike v cenah v Mariboru, Celju, Ljubljani, Zagrebu, Ptujju itd. Nekateri predmeti so že bili v Laškem dražji kot drugod. Zlasti se je to opazilo pri slanini, masti, testeninah, olju, rižu, kavi, milu in moki. Vse to vidijo najbolj železničarji. Nekateri trgovci imajo še dovolj krompirja in takole spomladi bo morda cena radi sadike »a la hausse«. Nek celijski trgovec je tako pošten, da prizna, da pride k njemu elegantna gospa in kupi kar po 50 kg mila, 20 kg kave, 40 kg riža itd. Kdor bo imel torej denar, se bo že lahko založil. Sam priznava, če bi imel 500 kg mila, bi tudi to zalogo v enem dnevu prodal, ker se nekateri preveč zalagajo z blagom. V takih slučajih je uvedba živiliških kart umestna, da so zaščiteni šibki sloji. Na drugi strani pa bi morala državna oblastva uvesti maksimalne cene in maksimalen dobiček. Kdor je imel velike množine starih zalog, danes na račun konzumentov imenitno žanje. Nadzorna kontrola odborov je pa danes tako minimalna, da je skoro vsak trud zaman. Če pa še ni mogoče pobiti draginje, pa bi morali vsaj vsi protidraginjski odbori v skupni akciji doseči pri činiteljih zvišanje prejemkov in stalnost cen. Potem se tudi kmetom ne moremo čuditi, da ponujajo letošnji fižol po din 8 za kg. Vsak delavec ali nameščeneec bo raje kupil kg mesa, ki ga tane din 10. Če bi laški trgovci občutili vso težo življenja naših tekstilcev, rudarjev in nameščencev ob tej rastoči dragini, potem gotovo ne bi pisali tako čudnih popravkov. Upamo, da so nas pravilno razumeli.

Kupovalci živiliških potrebščin. Roparski umor pri Laškem. Delavec Tone Fajfar je na zverinski način ubil svojega 17 letnega tovariša Ivana Senico, ko sta se vračala v večernih urah po poti na Šmohor. Fajfar se je polakomil 200 dinarjev, ki jih je njegov tovariš nosil v žepu. Fajfar je najprvo ustrelil Senico v hrbet, nato mu je prečezal grlo in zadal še par vbodilajev z nožem.

ČRNA PRI PREVALJAH

Ljudska univerza priredi predavanje. — Na praznik Treh kraljev, dne 6. januarja t. l. se bo vršilo predavanje: »Mežiška dolina v zgodovini« s pričetkom ob 11. uri dopoldne v Knezovi dvorani. Predaval bo profesor g. Franjo Baš iz Maribora.

LJUBLJANA

Plače čevljarских delavcev so se povišale za 15 odstotkov

Na pogajanjih med zastopniki »Združenja čevljarских mojstrov za sodni okraj Ljubljana« in čevljarскими pomočniki, zastopanimi po »Splošni delavski strokovni zvezi Jugoslavije« v Ljubljani, ki so se vršila v četrtek, dne 28. dec. je bil dosežen sporazum na podlagi katerega se prizna delavstvu od 1. januarja 1940 15 odst. draginjska doklada na bruto zaslužek, to je, da se pri vsakem izplačilu plače prišteje k bruto zaslužku 15 odst.

Da se ne bo za vsak manjši porast ali padec draginje vršilo mezdno gibanje z ene ali druge strani, je sporazumljeno, da more šele 10 odst. porast ali padec draginje povzročiti novo gibanje za zvišanje ali znižanje delavskih prejemkov.

Kolektivna pogodba, kakor tudi tarifa z dne 24. aprila 1939 ostaneta brez spremembe nadalje v veljavi, razumljivo pa je, da se v smislu tega sporazuma na vse bruto zaslužke izplačuje 15 odst. draginjska doklada.

Sporazumno med »Združenjem čevljarских mojstrov« in »Splošno delavsko strokovno zvezo«, kot organizacijo pomočnikov, se bo napravilo potrebne ukrepe za čim točnejše izvajanje doseženega sporazuma tako v pogledu izplačevanja 15 odst. draginjske doklade, kakor tudi čim točnejšega izvajanja kolektivne pogodbe in tarife.

Zadnji župan občine Vič-Glince Jurij Petrovič je umrl okoli 70 let star dne 1. januarja 1940. Jurij Petrovič je bil po poklicu mizar, poslovodja in pozneje mojster v Rožni dolini. Kot pomočnik je bil soustanovitelj in tri leta prvi predsednik Društva mizarских pomočnikov v Ljubljani. Ustanovitev strokovne organizacije mizarского delavstva je bilo predvsem njegovo delo. Ko se je Petrovič preselil v Rožno dolino, se je jel uveljavljati v javnem življenju z drugimi socialističnimi pristaši, s katerimi je dvignil občino Vič-Glince v gospodarskem, socialnem in olepševalnem oziru. Viški sodrugi so seveda morali večkrat računati s političnimi komponentami, ki so otežkočale ravno smer politike, ki jo je zahtevala delavska občina. Petrovič je bil v občini nad 20 let občinski odbornik in zadnjih 13 let župan občine Vič-Glince, dokler ni bila priključena mestu Ljubljani. Petrovič sicer preprosto mizarский pomočnik, je bil jako nadarjen in mehkega plemenitega značaja. S svojo samoozbrazbo in s praktičnim delom v organizaciji in pozneje v občini si je pridobil izredno inteligenco in praktičnost ter popolno resnost v vseh vprašanjih. Pogreb pokojnika je bil v sredo, dne 3. januarja 1940 ob 3. uri popoldne iz hiše žalosti v Rožni dolini na viško pokopališče ob ogromni udeležbi viško-glinškega prebivalstva. Vičani in Glinčani so visoko cenili njegovo socialnopolitično socialistično županovanje in ga še cenijo zaradi neumornega delovanja, njegove srčne mehkobe, ki ju je dal na razpolago v prid občine in občanov. Vsi občiti in neprijetnosti, ki jih je občutil ob svojem delovanju za občino, ne morejo zasenčiti dela za socialni in gospodarski napredek občine. Viško-glinški župan Petrovič je bil samo eden. Počivaj v miru!

MARIBOR

Božičnica, ki je letos ni bilo

Pred božičnimi prazniki je navadno naval na zdravniške ambulance Okrožnega urada izredno velik, posebno tudi letos. Morda je marsikak član na tihem špekuliral na »Stojadinovičovo božičnico«. Lani so bili namreč bolniki OUZD prijetno presenečeni, ko se jim je že nekaj tednov pred Božičem povedalo, da bodo tisti, ki bodo preko praznikov v staležu bolnikov, prešli za božični teden dvojno hranarino. Mnogi so upali, da bo tudi letos tako in v čakalnicah si lahko slisali podobne pogovore:

»Lani sem ga kar dobro odrezal čez Božič. Na praznike pri nas itak ne delamo, pa sem doma na toplem zaslužil več kakor če bi bil

Kdaj dobi Maribor svojo radijsko postajo? Po časopisnih vesteh je že razpisana licitacija za gradnjo nove radijske postaje v Skoplju, kjer so stroški proračunani nad 1 milijon 130 tisoč dinarjev. Pravtako so končane vse priprave za oddajo del manjše radijske postaje v Sarajevu. Tudi o pomožni radijski postaji v Mariboru se od časa do časa mnogo poroča v naših dnevnikih. Kdaj se bo pa končno pričelo z gradnjo te postaje tudi v našem mestu, kjer so radio-poslušalci navezani izključno le na inozemske postaje, pa ni mogoče dobiti točnega pojasnila. Ali ne bi kazalo, da bi tudi ljubljansko radio-oddajno postajo prevzela država v svojo upravo? Z ozirom na dosedanje skušnje in tozadevne obljube, bi bilo očitno to v interesu obmejnih krajev, kjer radiolastniki že vsa povojna leta plačujejo predpisane visoke takse, ne da bi mogli poslušati ljubljansko radio-oddajno postajo. Zaman so tudi vsi

ukrepe proti motilcem radia, ki nimajo blokiranih raznih motorjev in povzročajo tako hude motnje med sprejemanjem, da najbolj potrpežljivi poslušalec ne more tega prenašati.

Pokojnine. Nek železniški delavec v Studencih upokojen že 1. avgusta minulega leta, upokojitveni odlok je dobil meseca novembra, pokojnine pa še do konca decembra ni prejel. Kako naj preživlja prizadeti svojo družino. Menimo, da bi se taki nedostatkii lahko odpravili in bi zlasti nižji uslužbenci morali prejeti takoj, ko so upokojeni, pokojnine, da bi se lahko preživljali, ker je jasno, da ti upokojenci nimajo prihrankov na razpolago. Sedaj, ko je narasla draginja tako, da še oni, ki prejemale redno svojo plačo ali mezdo le težko izhajajo, so tem hujše prizadeti upokojenci, ki morajo čakati na nakazilo pokojnine. — Upokojenec.

Popis davčnih obveznikov. Kakor vsako leto, bodo tudi te dni dostavljeni hišnim lastni-

Priznati pa je treba tudi ob tej priliki razumevanje čevljarских mojstrov za socialne potrebe svojega delavstva, čeprav tudi sami ne živijo v rožnatih razmerah vsled industrijske in mnogokrat žal tudi radi medsebojne konkurence.

Zastopniki čevljarских mojstrov, oziroma združenja, kakor tudi zastopniki pomočniške organizacije apelirajo solidarno na vse svoje člane, da se striktno drže in izvajajo tarifo, tako v pogledu izdelkov, kakor v pogledu delavskih plač in sklenjene draginjske doklade.

Dolžnost vseh v stroki zaposlenih obrtnikov in delavcev je, da ne kvarijo drug drugemu svojega že itak težkega položaja in skupno delajo v zaščito in prospeh svoje obrti.

Na pogajanjih, ki jih je vodil centralni tajnik »Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije« s. Jakomin Lovro, je sodelovalo 8 zastopnikov za delodajalce in 6 za pomočnike oziroma delavce, ki so podpisali sporazum in s tem gibanje zaključili.

Dne 29. decembra 1939 se je vršilo zborovanje pomočnikov, ki so vzeli poročila o pogajanjih in doseženem povišku soglasno na znanje. Sklenjeno je bilo, da bodo svojo strokovno organizacijo ojačali in se pobirgali, da se organizira v S. D. S. Z. J. tudi čevljarский delavstvo v Trzinu in Kranju ter tamkajšnji okolici.

»Delavska šola«. Ljubljanska delavska zbornica ustanavlja neko delavsko šolo, ki je šlo težko s kreditom za tako stvar. Zato so se gospodje obrnili na občino (v celjskem poročilu o občinski seji smo čitali, da je bila prošnja zavrnjena) in prosili za »podporo«. Ali so imeli kje uspeh s prošnjo, pa ne vemo.

»Delavska šola«. Ljubljanska delavska zbornica ustanavlja neko delavsko šolo, ki je šlo težko s kreditom za tako stvar. Zato so se gospodje obrnili na občino (v celjskem poročilu o občinski seji smo čitali, da je bila prošnja zavrnjena) in prosili za »podporo«. Ali so imeli kje uspeh s prošnjo, pa ne vemo.

delal. Saj veš, dobili smo dvojno hranarino. »Da, se spominjam. Tudi meni bi se prileglo. Če bi me le zdravnik hotel spoznati bolnim. Bom moral pač toplomer malo nadrgniti.«

»Ha, ha!« se zasmeje tretji. »Letos ti najbrž vsa tvoja umetnost ne bo pripomogla do dvojne hranarine; še ni bilo nikjer nič obljavljenega, kakor lani, ko so z vsemi zvonovi že tedne poprej o tem zvonili. Letos ni volitev in vse tisto je bil le Stojadinovičev volilni golaz, seveda, na stroške samih delavcev.«

Malo začudeno so gledali, a še vedno niso bili povsem prepričani in še sedaj hodijo v urad reklamirat dvojno hranarino.

kom posebni obrazci za popis davčnih obveznikov.

Letošnje silvestrovanje ni bilo tako živahno, kakor druga leta. Glavni vzrok je menda ta, da si vsled naraščajoče draginje številne družine tudi na ta dan niso mogle dovoliti zabave, ki je združena z vstopnino itd. Večje delavske prireditve letos tudi radi tega ni bilo, ker pri nas ni na razpolago dovolj primernih dvorov. V Gamberinovi dvorani se je vršilo silvestrovanje in delavskega kolesarskega društva, v spodnji Kazinski dvorani pa je bila prireditev grafičarjev, kjer sta pevška zbornica »Grafika« in pevski zbor pekovskih pomočnikov izmenoma zapela tudi več lepih narodnih pesmi. Niti bolnišnica, niti policijski zapor niso na ta večer dobili prirastka, kakor običajno vsa prejšnja leta, ko so bolnišnico napolnili ranjenci, policijske zapore pa pretepači.

Zbirka za rekonvalescentne delavce je s koncem minulega leta dosegla znesek din 327.900. Iz te zbirke prejemajo podpore rekonvalescentni delavci, ki so izčrpali boleznino OUZD in to v onih obratih, v katerih delavci prispevajo v ta fond po 0,50 para na mesec, delodajalci pa po din 1 od vsakega zaposlenega delavca.

Likof pri železničarskih hišah. Tik pred nastopom mraza so delavci trdke ing. Šlajmer & Jelenc dovršili novo stanovanjsko hišo »Podpornega društva železnižskih delavcev in uslužbencev« v Melju, ki je dvonadstropna in bo nudila 12 železničarskim rodbinam udobna stanovanja v bližini glavnega kolodvora. Stavbo so začeli šele v pozni jeseni in so jo torej dovršili v rekordnem času. — Že poprej je bil likof pri novi palači »Nabavljalne za-druge železnižskih uslužbencev«, ki so jo postavili v Cafovi ulici poleg kina »Union«. Stavba je 4 nadstropna z enonadstropnim podaljškom za skladišča na dvorišču, kjer pa so še stanovanja v petem nadstropju in podstrešna soba celo v šestem. V obeh stavbah vršijo sedaj notranja instalacijska dela.

Pazite na vodovodne cevi! Mestno poglavarstvo Maribor opozarja vse hišne posestnike in njihove namestnike, da radi nastopa mraza zavarujejo vse vodovodne cevovode, iztoke, izplakovalna stranišča itd. pred zamrznjenjem. Posebno je paziti na vodovodne napeljave, ki se nahajajo v prostorih, ki so izpostavljeni mrazu (na hodnikih, vežah, straniščih itd.). Okna in vrata je zapirati. — Že do sedaj zamrznjene vodovodne napeljave je čim prej odtaliti, kar naj izvršijo poklicni inštalaterji, da se pri nastopu toplejšega vremena prepreči eventualne poplave.

7000 km dolgo pot iz Finske je prevozil s svojim avtomobilom Luka Orešnik, ki je te dni prispel v našo mesto. Pred vojno med Sovjetsko Rusijo in Finsko je bil trgovec v glavnem mestu Finske v Helsinkih.

Ker je zgubil din 6 se ni upal nek 9 letni deček domov. Spal je že več dni po raznih skednjah. Popolnoma prezeblega ga je našel nek Pobrežan, ki je poskrbel, da so dečka nemudoma odpremili v bolnico, kjer so mu zlasti na nogah ugotovili hude ozeblin.

Valilna jajca. Banska uprava razglašja, da bo prihodnje spomlad oddajala valilna jajca bele štajerske kokoši naročnikom po nižnji ceni. Pri tem pridejo v poštev le oni rejci, ki imajo zaprto rejo, ali so od drugih rejcev, ki gojijo rjavo štajersko kokošo, toliko oddaljeni, da ne more priti do križanja. Vsi zainteresirani naj se tozadevno zglašijo pri mestnem tržnem nadzorstvu, katero zbira naročila do 20. januarja 1940.

Obrtniški učni tečaji. Mariborska poslovalnica Zavoda za pospeševanje obrta zbornice za TOI v Ljubljani namerava prirediti v kratkem v Mariboru sledeče strokovne tečaje: tečaj za kalkulacijo in sestavljanje proračunov za ključavničarsko stroko, tečaj za kovinarsko tvari-noznanstvo, mizarški risarski tečaj, tečaj za mizarso kalkulacijo in sestavo proračunov, tečaj za mizarso tvarinoznanstvo in tečaj za luženje lesa. Prijaviti se je v pisarni poslovalnice v Vetrinjski 11-1 med dopoldnevnimi uradnimi urami. Interesenti za Šauerjev krojni tečaj, ki je bil v časopisih že večkrat razpisan, pa se zanj še niso prijavili, naj to čimprej storijo.

Mandolinski odsek »Vzajemnosti« priredi v nedeljo, dne 7. januarja t. l. s pričetkom ob 4. (16.) uri v dvorani »Delavske zbornice«. Sodna ul. 9-II. čajanko s sodelovanjem dramatičnega odseka. Vsi prijatelji delavske vzajemnosti vljudno vabljeni!

Narodno gledališče. Sredo, 3. jan.: zaprto. Četrtek, 4. jan. ob 20. uri: »Zaroka na Jadranu«. Red B. Petek, 5. jan. ob 20. uri: »Vse za šalo«. Znižane cene.

HRASTNIK

USPEŠNO ZAKLJUČENO MEZDNO GIBANJE HRASTNIŠKIH STEKLARJEV

Poročali smo že o mezdnem gibanju hrastniških steklarjev, ki je pričelo v začetku meseca decembra. Sedaj je sekcija steklarjev Splošne delavske zveze Jugoslavije sklenila s podjetjem nov mezdni sporazum, ki velja z a n a z a j od 1. decembra 1939.

Mezde se povišajo: meзде, ki znašajo povprečno din 500 v dvotedenski plačilni perijodi se zvišajo za 15 do 20 odstotkov;

meзде, ki znašajo v dvotedenski plačilni perijodi od din 501 do din 600 se zvišajo za 15 odstotkov;

meзде, ki znašajo v dvotedenski plačilni perijodi nad din 600 se zvišajo za 10 odstotkov. Povišek 10 odstotkov velja tudi za pomočnike in takozvane kelblere v steklarskih skupinah, ako njih akordni zaslužek v dvotedenski plačilni perijodi ne doseže din 600.

Pri mezdah, za katere je vpeljana urna plača ali plača na šilt, se po primernem zvišanju sedanje plače zaokrožijo. Pri akordnem zaslužku se prišteje po dosednji tarifi povišek v odstotkih in se upoštevajo odlomki stotin od din 80 navzgor. Pri zaslužku din 680 znaša 10 odstotni povišek din 70, med tem ko pri zaslužku din 670 znaša povišek din 60.

S tem je delavstvu popravljena delno ena krivica. Obenem se vidi, da je to, kar smatrajo drugi za neumnost, le upravičena zahteva.

V čakalnici ambulante zdravnika okrožnega urada. Pride mati s 4 letno deklico, katero neznansko boli zob. Otrok se zdravniku boji, a zdravnik s silo odpira otrokova usta. Usta se sicer odpro s silo, a otrok v strahu zapre usta in malo včipne zdravnika v prst, kar se večkrat pri otrokih dogaja. Zdravnik namesto, da bi otroka malo opogumil, da bi pustil izdreti boleči zob, mu pritisne krepko zausni-co tako, da pade otrok raz stola in to v pričo matere. Ali se gospod zdravnik ne zaveda, da vsako mater srce boli, ako kdo tope njene otroke. Akoravno se gre za uboga delavskega otroka, tepsti ga nima nihče pravice. Delavstvo si bode zapomnilo tako postopanje. Kaj pa poreče okrožni urad in trgov. bolniška blagajna k temu?

SV. LOVRENC NA POHORJU

Predavanje o socialni zaščiti delavcev bo v nedeljo, dne 7. januarja s pričetkom ob 9. uri dopoldne v dvorani g. Urbanca Maksa. Predavala bosta ss. dr. Reisman in Jelen. Delavci in delavke udeležite se tega predavanja, ki ga sklicuje podružnica SMRJ v čim večjem številu.

ŠT. VID NAD LJUBLJANO

Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« priredi dne 6. januarja t. l. s pričetkom ob 5. uri zvečer v dvorani gostilne Kratky ljudsko igro »Tihotapec«, ki jo je po Jurčičevi povesti dramatisiral naš šentviški rojak Milan Zavrl. Za obilen obisk se priporoča — odbor.

„Zavarovanje“, ki temelji na lahkovernosti neukih ljudi

Štedovna i kreditna zadruga s. o. j. v Splitu prej »Samopomoč« registrirana pomožna blagajna v Splitu.

Odkar so naša oblastva pri nas energično zatrla razne nereelne blagajne za »vzajemno pomoč«, kot so se nazivale z lepim imenom, pri tem pa oškodovala veliko število naših malih ljudi za težke milijone trdo prisluženega denarja, so pričeli v Sloveniji cveteti posli drugim takim zadrugam in blagajnam za »vzajemno pomoč« iz južnih krajev. Pisali smo že o socialni in gospodarski zadrugi in o nekem drugem takem podjetju z lepim imenom »Humanitas«, ki imata obe sedež v Zagrebu. V zadnjem letu pa se oglašajo menda pri vseh advokatih v Sloveniji razočarani člani druge take zadruga, ki nosi sedaj ime »Štedovna i kreditna zadruga« s. o. j. v Splitu.

Pred seboj imamo posebno pričel primer pri tej zadrugi, ki se ni vedno imenovala tako, ampak še do lanskega leta »Samopomoč«, registrirana pomožna blagajna v Splitu, ki se je pa lansko leto po novem zadrugnem zakonu spremenila v zadrugo in si nadela novo ime.

Ta »Samopomoč« je z velikimi letaki vabila ljudi tudi potom svojih poverjeništev v Sloveniji, da pristopajo k njej. Ljudem je obljubljala, da jim bo izplačala že po 6mesečnem članstvu v slučaju smrti zavarovane osebe velike podpore po 5, 10 ali celo 15 tisoč dinarjev, pač po razredu, v katerem hoče vsak pristopiti. Za te podpore bi bilo navidez po prospektu plačati le malenkostne zneske, n. pr. za podporo 15.000 din le vpisnino din 180.—, mesečno članarino din 2.— in za vsak smrtni primer din 6.—.

Vabljam številkam

so ljudje, očitno tudi pri nas nasedali v velikem številu. Saj preprost človek ni mogel pre računati, da pri realnem poslovanju ne bo mogel dobiti obljubljenih podpor, ker mu pri takem poslovanju pač nihče ne bo mogel plačati kar 15.000 din že po 6. mesecih, sam zavarovane pa bi plačal le pristopnino din 180 in članarino za 6 mesecev v znesku din 12 ter morda še za nekaj smrtnih slučajev po din 6.

Enako kot drugi, je pristopila k »Samopomoči« v upanju, na podporo tudi revna kuharica, nekje iz Savinjske doline, ki je tekot par let

plačala na prispevkih celih din 16.000.

V letošnjem letu je umrla oseba, ki jo je imela zavarovano in za katere smrt bi morala glasom pravil »Samopomoči«, odnosno »Štedovne i kreditne zadruga«, v katero se je »Samopomoč« medtem spremenila, prejeti posmrtnino din 25.000. Poslala je v smislu pravil zadrugi takoj mrtvaški list, namesto pričakovanega denarja pa je prejela odgovor, da

zadruga posmrtnine ne plača.

Kaj se je medtem zgodilo? »Štedovna i kreditna zadruga« je imela dne 12. februarja t. l. občni zbor v Splitu, na katerem je sklenila, da preneha z izplačevanjem posmrtnin in ostalih podpor zavarovanim članom ter sploh likvidira to panogo svojega poslovanja. Ni pa sklenila, da članom že vplačane prispevke vrne, ampak nasprotno, da jih obdrži in sicer kot hranilne vloge vezane štednje za dobo najmanj 10 let ter da se le v nekaterih primerih ta rok lahko skrajša.

Pa ne samo to. Gori navedena članica zadruga je prejela nekaj časa pozneje od zadruga nekako potrdilo, glasom katerega naj bi se zavezala, da bo še v 46. zaporednih mesecih plačala zadrugi po din 183, nakar bo šele do

Zadnje vesti

Italija je pripravljena, dobavljati nam nafto, bencin in petrolej za devize in proti izmenjavi blaga.

Nov mrzli val se bliža našim krajem.

Dva oddelka švedskih prostovoljcev sta odšla na Finsko.

Angleški veleposlanik Seed je zapustil Moskvo in odpotoval preko Bukarešte v London.

Srečno in veselo Novo leto

Žele cenjenim odjemalcem:

ŠULER FRANJA

trgovina

KASAZE

PETROVČE

VINDER ANTON

gostilna

KASAZE

PETROVČE

ROBIDA ANTON

krojač

LIBOJE

PETROVČE

Cenjenemu občinstvu vljudno naznanjam, da sem z novim letom otvoril

BUFET v Mariboru, Valvazorjeva ul. 30 (palača dr. Sedaja)

Vedno bom mogel nuditi sveže zakuske in pristna prvovrstna vina. Zato se za obilen obisk priporočam L. Kumln.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcijske izdaje in urejuje Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavnik Viktor Eržen v Mariboru.

Ing. T. Mastnak, Ruše

Koristni nasveti za naš vrt

Delavski družini je vrt neprecenljiv vir vsakdanje hrane, posebno v mestih. Posvetiti mu moramo ravno radi tega mnogo več pozornosti. V prvi vrsti mora zemlja za zelenjadni vrt biti rahla črnica. Takšno bo težko pripraviti delavcu, ki nima živine in radi tega tudi ne hlevskega gnoja. Kompost je edina pomoč delavcu-vrtarju. V ta namen je najboljšje uporabiti kakšen kotic v vrtu, ter ga ograditi z deskami. Vse odpadke iz kuhinje, pepel, slamo, listje, cestno blato, kokošji gnoj, plevel in druge odpadke mečemo na ta kup. Ko se nagomila odpadkov nekaj več, jih potrosimo z neoljenim apnenim dušikom, zalivamo z vodo in mešamo. Na 1 m² odpadkov se potrosi 5 kg apn. dušika. Tako postopoma dalje in slog za slogom komposta trosimo z neoljenim apn. dušikom ter vedno zalivamo z vodo in kup teptamo. Ko doseže kup višino 1—2 m, ga z zemljo pokrijemo. V 6 mesecih je kompost zrel.

Vrt je najboljšje razdeliti na tri dele.

V prvi del sadimo zelenjavo, ki mora biti pognojena s hlevskim gnojem ali kompostom,

t. j. zelje, karfiol, ohrovt, kolerabo, kumare, špinačo.

V drugi del zasadimo zelenjavo, ki ne rabi hlevskega gnoja ali komposta, t. j. krompir, korenje, peteršili, paradižniki, čebula itd. Ta del vrta gnojimo z Nitrofoskalom-I, na 1 gredo (10 m²) približno 1 kg. Gnojilo trosimo v jarke, kadar kopljemo (štilamo) ali pa trosimo na grede in z grabljami dobro premešamo z zemljo.

Tretji del vrta posejemo s stročnicami, t. j. grah in fižol. Te lahko gnojimo z Nitrofoskalom-II.

Drugo leto pride v prvi del vrta zelenjava, ki je bila letos v drugem delu, ter se pognoji samo z umetnim gnojem. Tretje leto pridejo v prvi del vrta stročnice, pognojene samo z Nitrofoskalom-II. Četrto leto pride v prvi del vrta zopet zelenjava, ki se mora pognojiti z hlevskim gnojem. Vsako leto gnojimo na ta način s hlevskim gnojem samo en del vrta, ostala dva pa z umetnim gnojem. Na ta način gnojeni vrtovi bodo dali gospodinjji skozi celo leto dovolj okusne zelenjave.

Iz češke

Karlova univerza zopet v nemških rokah. Čehi so bili ponosni na svojo Karlovo univerzo v Prahi, katero jim je ustanovil znani češki kralj in pozneje tudi rimski cesar Karl IV. že l. 1348., ki je bila tudi prvo vseučilišče v Evropi. To univerzo je ustanovil Karl IV. kot izrazito češko vseučilišče, ki pa je imelo štiri oddelke, češkega, poljskega, bavarskega in saskkega. Leta 1383. je kralj Václav IV. poklonil univerzi palačo meščana Rotleva, katere del, vhodna aula in stol kapelice še danes stojita, medtem ko je bil ostali del palače ponovno predelan. Ko je bil pozneje rektor univerze, češki mučenik Jan Hus, so nemški dijaki demonstrativno zapustili to univerzo in odšli v Nemčijo. Po zlomu husitskih vojsk so se nemški dijaki zopet vrnili in je bila univerza do prevrata skupen dom nemških in čeških dijakov, toda razdeljena v dva dela. Po prevratu je sicer nemška univerza še ostala v Prahi, toda Karlova je postala čisto češka. Novembra 1939 je ta Karlova univerza prešla zopet v upravo rajha in se je vršila v to svrhu velika slavnost, h kateri je prišel nemški prosvetni minister iz Berlina, protektor Neurath in drugi ugledni rajhovski voditelji ter so v sosednjem »Štanovskem gledališču«, sedaj v »Nemški drami«, ob navzočnosti častne čete nemške armade prevzeli Karlovo univerzo v oskrbo rajha.

Delavski pravni svetovalec

Odpoved in nadure (Vitanje)

Vprašanje: Z delodajalcem, pri katerem sem bil zaposlen kot žagar, sva dogovorila enomesečno odpoved. Sedaj pa me je odpustil kar brez odpovedi. Ali mi je dolžan plačati za odpoved in za nadure, ker sem delal po 14 ur dnevno?

Odgovor: Ako Vas je delodajalec odpustil brez utemeljenega razloga, imate pravico zahtevati, da Vam izplača Vaš enomesečni zaslužek za odpoved. Ravno tako lahko zahtevate plačilo nadur in sicer 50 odst. povešek k povprečni urni mezdi, ker ste bili akordant. Nadure so vse ure, ki ste jih opravili preko 10 ur dnevno, če pa je podjetje, pri katerem ste delali industrijsko in če zaposluje več kot 15 delavcev, velja 8-urni delavnik, in so nadure vse ure opravljene preko 8 ur dnevno. Ako Vam delodajalec ne plača prostovoljno, ga morate tožiti. Tožbo lahko vložite z ubožnim spričevalom sami na sodišču ali pa po kakem odvetniku.

Telesna poškodba

Vprašanje: Sosea sem v silobranu telesno poškodoval in se je vršila zato proti meni pred kratkim razprava na sodišču. K razpravi pa je prišla samo ena priča, dočim druge niso prišle, ker jih je sosed od tega pregovoril ter jih je napajal zato, da so ostale doma, z vinom in žganjem. Ali je tako postopanje dopustno?

Odgovor: Priče bodo končno le morale iti na sodišče, ker se jih v slučaju potrebe

lahko privede po orožnikih. Ako smatrate, da bi govorile neresnico po nagovarjanju Vašega sosedu, lahko to pri razpravi navedete, vendar pa bodele morali ponuditi tudi dokaze, s katerimi bodele mogli dokazati, da je sosed pričel nagovarjati, kako naj pričajo.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišnih in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in

za doto mladotne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inzerentih

MALI OGLASI

Priporoča se

SPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom I. I. I. O. I.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevni cenah. Hitra izdelava.